

ADÉU A LA GRAN DAMA DEL TEATRE CATALÀ

La platea dempeus per Anna Lizaran

Actriu gegant, talent animal, caràcter fort, esperit Lliure

DAVID RUANO

a
ara

Públic i professió teatral compareixen el dol. Anna Lizaran, una de les grans actrius que ha donat l'escena catalana, va morir ahir a mitjanit, als 68 anys. Deixa una empremta a la història del teatre.

LAURA SERRA

BARCELONA. La bèstia no podrà tornar a rugir a escena. Anna Lizaran, una de les estrelles del firmament teatral català, es va apagar ahir a la mitjanit a causa d'un càncer fulminant que va costar de diagnosticar i deixarà una ferida a l'escena catalana difícil de cicatritzar. Lizaran tenia 68 anys i quaranta temporades de carrera professional, que va coronar amb un dels èxits més esclatants de la seva carrera. El paper d'una mare mesquina i agressiva, la Violet d'*Agost*, feia posar dempeus cada nit la platea del Teatre Nacio-

nal. El seu director fetitxe dels últims anys, Sergi Belbel, li va regalar un altre paper excepcional a *La Bete*, que havia d'inaugurar la temporada actual. Lizaran assegurava que no la veuríem envellir a escena: "No tinc cap interès que em vegin decadent", deia, però va assajar intensament fins i tot quan la salut no l'acompanyava. Al final, va rellevar-la el seu amic Jordi Bosch amb la promesa que quan es recuperés li tornaria el personatge. Ja no serà possible. Avui a la tarda s'obre la sala de vetlla al Tanatori de les Corts i dilluns a les 12 es farà l'acte de comiat al mateix lloc.

El mite fundacional del Lliure

Anna Lizaran va néixer el 1944 a Esparreguera, "un poble de 5.000 habitants i quatre teatres", deia per explicar la seva vocació, descoberta fent de Verge de la Passió. "M'hi

vaig trobar, mai vaig dir «Mama, vull ser artista»". A principis dels 70 va participar en la creació d'Els Comediants i del 1974 al 1976 va estudiar a París amb el mestre del gest Jacques Lecoq. "Amb tot aquest aprenentatge va entrar en el gran repertori universal del Lliure, va entrar en el món seriós des de la mirada del pallaso, sense oblidar mai aquest *clown* que portava a dins", deia ahir el director Joan Ollé.

Lizaran, filla de mecànic i modista, considerava el teatre un ofici artesanal, sense ínfulas intel·lectuals. Assegurava, humil, que els seus mestres havien sigut Fabià Puigserver i Lluís Pasqual. Amb Pere Planella, Carlota Soldevila, Lluís Homar, Muntsa Alcañiz i Rosa Ribas, entre d'altres, va aixecar el que avui és un dels mites del teatre modern català, el Teatre Lliure de Gràcia. "Era un moment en què faltava de tot, i uns

romàntics i grans entesos en teatre van decidir fundar una cooperativa sense ànim de lucre. Estàvem com en un convent. Et llevaves i venies aquí fins a la 1 de la matinada", recordava. Volien fer teatre de repertori, amb una companyia estable i autogestionada. El van inaugurar amb *Camí de nit* (1976), dirigida per Pasqual, amb el públic dret aplaudint només de veure la sala mentre que un diari d'una altra època va titular "*Qué triste noche*".

A les mans de Pasqual, Planella, Puigserver, Ariel Garcia Valdés, Montanyès i Flotats va aixecar obres memorables com *La bella Helena*, *Primera història d'Ester*, *Roberto Zucco*, *Una jornada particular*, *Quartet* i el seu primer paper masculí a *Tot esperant Godot*. "Feia com ningú això d'interpretar ni un home ni una dona, sinó un ésser", recordava ahir Lluís Homar. "Tenia un do",

La professió teatral està de dol

Lluís Homar

ACTOR

"Vam compartir cada dia durant 20 anys. Era una actriu singular. Treballava per intuïció, no amb la raó"

Ferran Mascarell

CONSELLER DE CULTURA

"Una professional colossal. Els llibres la recordaran com un dels grans noms de tota la història de la interpretació"

Joan Ollé

DIRECTOR TEATRAL

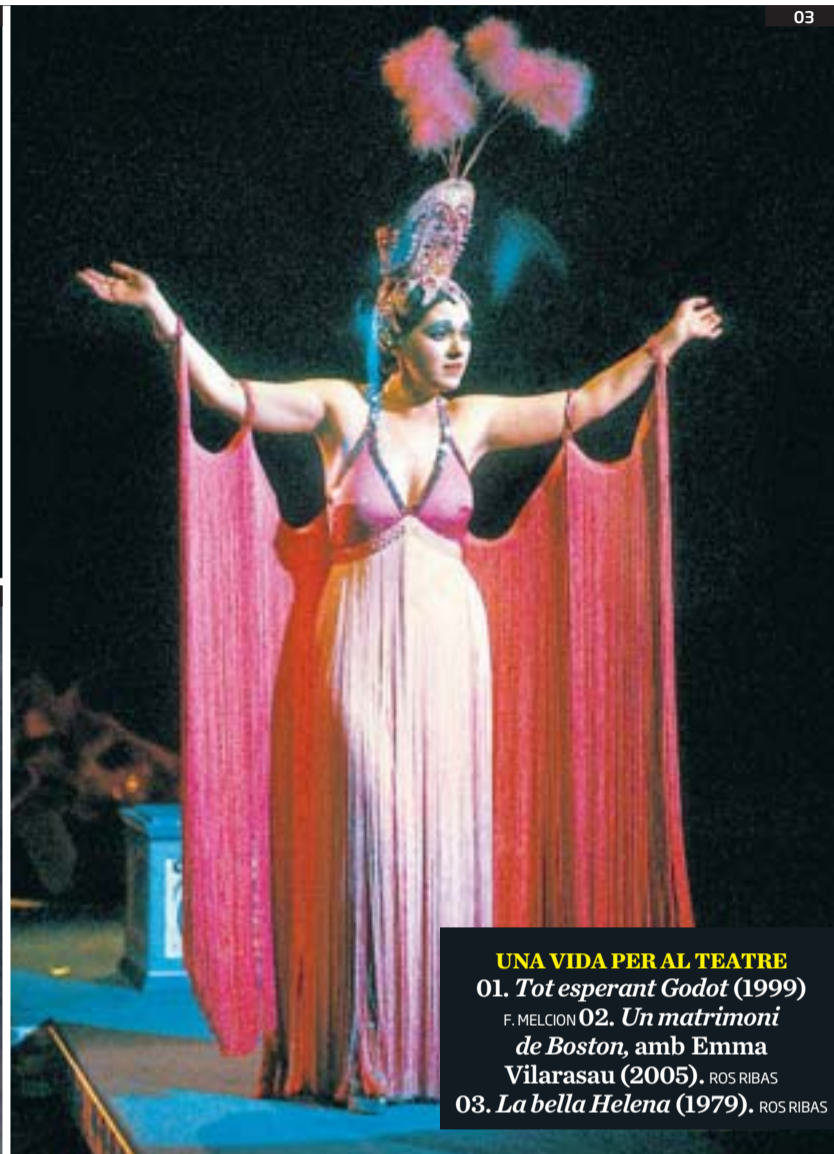
"Tenia una manera d'actuar personalíssima, perquè s'hi barrejava molt el gest i l'humor amb el dolor"

Marta Marco

ACTRIU

"T'encomanava les ganes de riure, de menjar, de beure, de viure, d'estimar. Era la més gran, va donar molt d'amor"

UNA VIDA PER AL TEATRE
 01. *Tot esperant Godot* (1999)
 F. MELCION 02. *Un matrimoni de Boston*, amb Emma Vilarasau (2005). ROS RIBAS
 03. *La bella Helena* (1979). ROS RIBAS

Si es fa bé també agrada

Opinió

JOSEP MARIA MESTRES
 DIRECTOR TEATRAL

Aquest matí, al Lliure, hem assajat. L'Anna s'hauria enfadat molt si no ho haguéssim fet. Molt tristos, però amb moltes ganes. I potser hem plorat més del que tocava en alguna escena i, potser per compensar, també hem rigut on no calia... I quan hem acabat l'assaig ens dolia separar-nos i marxar a casa i hem anat a dinar plegats, i hem brindat per l'Anna. Fa mal haver de parlar d'ella en passat. Ens costarà fer-nos a la idea que ja no hi és, que no sentirem mai més el seu riure potent, rotund, ferotge... viu! Que no sentirem mai més l'escalf de la seva abraçada, dels seus petons impregnats de perfum del bo, la seva calidesa... la seva vitalitat!

"Si es fa bé també agrada!", deia sorneguera. Sempre advertia que no volia treballar més, que el que estava fent seria el darrer personatge, que n'estava més que farta, però tots sabíem (ella la primera!) que això era una coqueteria brutal. Que si decidia comprometre's en un nou projecte ho donaria tot una altra vegada, que seria d'allò més exigent amb tothom i, sobretot, amb ella mateixa. I costava molt poc convèncer-la d'apuntar-se a una nova aventura; n'hi havia prou amb un bon equip, un bon text i un bon personatge. I els que la coneixíem bé sabíem que encara costava menys si el bon equip era a més un equip d'amics.

L'Anna ho convertia tot en una festa. Recordo els assaigs d'*Un matrimoni de Boston* com un període feliç. M'hi havia entossudit amb força i, finalment, ho havia aconseguit: l'Anna i l'Emma (Vilarasau) tornaven a treballar plegades després de molts anys. Tornaven juntes al Teatre Lliure, on havien començat. I quines ganes que en tenien! La complicitat es podia palpar a l'ambient. Des de l'inici van reconèixer la Marta (Marco) com una més i la van integrar de manera senzilla i generosa. Juntes formaven un trio d'actrius somniat. Tot era molt fàcil, fluid, tot sumava. I quan hi havia algun petit problema de producció, quan una escena no acabava de sortir com volíem, l'Anna sempre sortia i deia: "...però som feliços, oi?" I el problema se'ns apareixia com una nimietat, o se solucionava de cop, o... I tenia tota la raó: érem feliços! O, com a mínim, teníem la voluntat de ser-ho, perquè estàvem junts, uns amics treballant a partir d'un bon text. I ens va sortir un espectacle feliç.

Ja ho veieu, l'Anna era una actriu molt bona, però també molt sàvia. La trobarem molt a faltar. I mirarem de fer una cosa: mirarem de fer-ho tan bé com puguem. Perquè agradarà més als que ens vinguin a veure, perquè ens agradarà més a nosaltres i perquè així és com li hauria agradat a ella. —

afirma senzillament Carme Portaceli. El 1995 va dirigir el seu únic muntatge, *Arsènic i puntes de coixí*.

Ella va pintar les parets del Lliure de Gràcia i el va tancar amb *L'hort dels cirerers* el 2000: "Adéu, casa! Adéu, vida passada". Va inaugurar el nou palau a Montjuïc amb *L'adéu de Lucrecia Borja*, de Carles Santos (2001), i hi va fer *Aquesta nit improvisem*, amb Ollé, i *Un matrimoni de Boston*, de Josep M. Mestres (2005), encara que es va desvincular del patronat del teatre el 2003, quan no van escollir Pasqual de director.

Creativa i subversiva

"Per higiene", va canviar d'aires i no li va faltar feina. En l'última dècada el Teatre Nacional l'ha reclamat de primera actriu en obres com *Forasters*, *Dissabte, diumenge i dilluns*, *Escenes d'una execució*, *El cercle de guix caucasià*, *El ball* i *Agost*.

Va fer cinema, poc, perquè mai es va buscar agent. "Ella era una dona de teatre. Hem tingut la sort que ha pogut fer totes les grans heroïnes, poques n'hi falten", deia ahir Ventura Pons. Van col·laborar en cinc pel·lícules —*El vicari d'Olot*, *Forasters*, *Morir (o no)*, *El perquè de tot plegat* i *Actrius*—, i va rodar amb Pau Freixas (*Herois*, 2010), Miguel Albaladejo i Gerardo Vera, però Pons deia que va sentir-se "frustrada" per l'ocasió perduda amb Pedro Almodóvar a *Tacones lejanos*, en què va acabar tenint un paper mínim. També va treballar a la televisió, en sèries com *Laura*, *Jet lag* i *Porca Misèria*, que van incrementar la seva popularitat, tot i que potser en aquest terreny mai va arribar a les cotes de la seva germana Lola, una altra gran actriu, morta de càncer el 2003.

"Era creativa i subversiva, era gamberra. Feia riure molt, vam

Record Els teatres li van dedicar la funció d'ahir i la professió li farà un homenatge

beure molts whiskys plegats", deia Ollé. Els seus companys destacaven ahir la valentia, l'alegria i la generositat, però ella es reconeixia "tova" i insegura: "Abans d'una estrena encara penso que m'agradaria vendre olives a la Boqueria, una cosa senzilleta...", deia. A vegades feia un tragueta abans de sortir a escena, després de maquillar-se i perfumar-se escoltant música. "No li calia concentrar-se", segons Homar.

Havia rebut els premis en vida: el Premio Nacional (1984), el Nacional català (2003), dos Max, set Butaques, la Creu de Sant Jordi (2000) i el Ciutat de Barcelona (2005). Però, sobretot, havia rebut ovacions, del públic i la crítica. Ahir els teatres li van dedicar la funció i la professió li prepararà un homenatge. S'abaixa el teló d'un capítol de la història del teatre català. *La Lizaran* ha marxat per la porta gran. —

Rosa Renom

ACTRIU

"Era molt vital, s'estimava profundament la vida i per a ella el teatre era la vida. Ho compartia tot"

Montse Guallar

ACTRIU

"Era única: hi havia l'Anna i els altres actors o actrius. En tinc la imatge d'un follet màgic que sempre et feia riure. Transmetia felicitat, generositat. Em deixa un forat, a mi i a tots"

Abel Folk

ACTOR

"Només els grans actors són generosos. Tenia una potència descomunal, contagiava energia positiva i compromís"

